



Deutsch-Ungarische
Industrie- und Handelskammer
Német-Magyar
Ipari és Kereskedelmi Kamara



Konjunktúrajelentés

Magyarország 2007



Konjunktúrajelentés 2007

Felmérés a Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara
tagvállalatainak körében

13. kiadás

A DUIHK 2007. évi Konjunktúra-jelentése
a Magyar Külkereskedelmi Bank - MKB Bank Nyrt.
támogatásával készült.

A DUIHK konjunktúra-jelentéséről

A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) 1995-től kezdve tagvállalatainak körében évente felmérést végez magyarországi gazdasági tevékenységük feltételeiről és eredményeiről.

Az idei felmérés alapján 13. alkalommal készült „Konjunktúra-jelentés” hangulatképet ad a magyarországi német befektetők helyzetéről, tapasztalatairól és elvárásairól, valamint a magyarországi gazdasági feltételek alakulásáról.

2006. óta a DUIHK kezdeményezésére a felmérést gyakorlatilag a közép- és keleteurópai régió (KKE) minden országában elkészítik. Az idei KKE-jelentés májusban kerül nyilvánosságra.

A DUIHK 2007. évi Konjunktúra-jelentése a Magyar Külkereskedelmi Bank - MKB Bank Nyrt. támogatásával készült.

© Copyright 2007

Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara

H-1024 Budapest, Lövőház utca 30.

Projektvezető: Dirk Wölfer

Telefon: (36) 1 345 7600

Fax: (36) 1 315 0744

E-mail: info@ahkungarn.hu

www.duihk.hu

Tartalom

	A DUIHK konjunktúra-jelentéséről	2
I	Összefoglaló a legfontosabb eredményekről	4
II	Nemzetgazdasági keret	6
III	Konjunktúrahangulat	7
	<i>2006-os eredmények és 2007-es várakozások</i>	
IV	Befektetési környezet	10
	<i>Gazdaságpolitikai keret</i>	
	<i>Munkaerőpiac</i>	
	<i>Üzleti környezet</i>	
V	Nemzetközi kitekintés	14
	Függelék	
	<i>Módszertani megjegyzések</i>	<i>15</i>
	<i>Táblázatok</i>	<i>16</i>

I. Összefoglaló a legfontosabb eredményekről

A 2007. évi konjunktúra-felmérés szerint a Magyarországon tevékenykedő német vállalatok többsége gazdaságilag sikeres, és ismét Magyarországon fektetne be, annak ellenére, hogy a makrogazdasági és gazdaságpolitikai feltételek nehezebbek lettek.

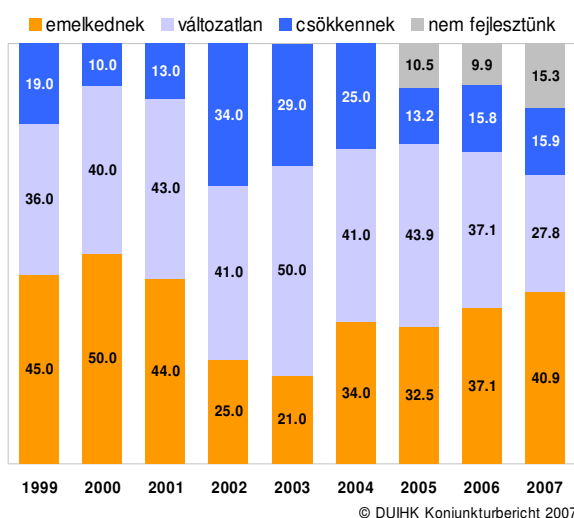
1. Gazdasági partnerség

Németország 30 százalékkal részesedik a magyarországi közvetlen külföldi befektetésekből, és 28,4 százalékkal a magyar külkereskedelmi forgalomból. Magyarországon mintegy négyezer német többségi tulajdonú vállalat működik a termelés, a szolgáltatások vagy a kereskedelem területén. Meghatározó többségük kis- és középvállalat.

2. Bővülés az elmúlt évben

A két ország közötti gazdasági együttműködés tavaly ismét dinamikusabban fejlődött. Az áruforgalom 14 százalékkal növekedett, elérte a 31 milliárd eurót. Ezen túl a német cégek 1,3 milliárd euró friss tőkét hoztak Magyarországra, ami az ilyen jellegű nettó külföldi befektetések több mint 90 százalékát tette ki.

Az idén hogyan alakulnak beruházásai? (%)



3. Alapvető értékelés

Négyből három magyar székhelyű német vállalat ma is Magyarországon fektetne be, tehát összességében elégedett az itteni tevékenységével. Ez az érték az elmúlt években ugyan csökkent, ez viszont a DUIHK megítélése szerint korántsem utal a külföldi befektetők említésre méltó elvándorlási szándékára.

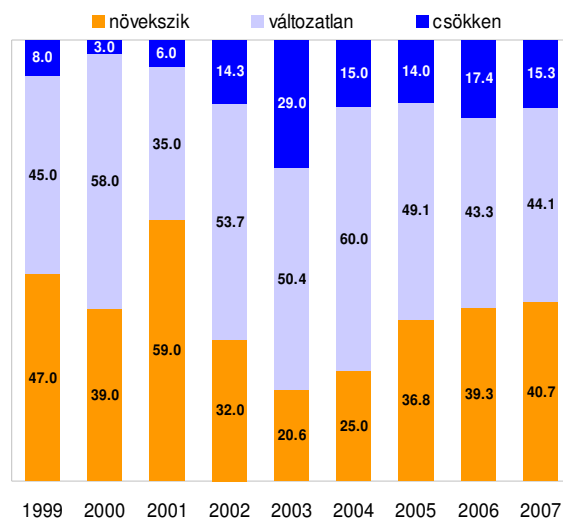
4. Gazdasági hangulat

A magyar gazdaság rövid távú fejlődéséről kedvezőtlenebb ítéletet alkottak a válaszolók. A cégek mintegy fele számít az ország gazdasági helyzetének rosszabbodására 2007-ben, csupán 14 százalékuk vár javulást. A pozitív és a negatív várakozások különbözete az elmúlt 10 év legrosszabb értéke.

5. Üzleti várakozások

Az üzletmenettel kapcsolatos várakozások a saját cégekkel kapcsolatban lényegesen jobbak az általános konjunktúra megítéléséhez képest, ugyanakkor az előző évekhez képest visszafogot-

Az idén hogyan alakul a dolgozói létszám? (%)



tabban nyilatkoztak e téren. A német cégek átlagon felüli optimizmusa egyrészt versenyképességüket tükrözi, másrészt pedig azt a tényt, hogy a német vállalatok sok esetben erősen exportorientált tevékenységet folytatnak, ezért kevésbé függenek a belső piactól. A konjunktúrális környezet mellett kedvezőtlenül hat a várakozásokra a növekvő költségnyomás is.

6. Beruházások

A német vállalatok a nehezebb gazdasági helyzet ellenére továbbra is erőteljes beruházási tevékenységet folytatnak. Az elmúlt években négyből három német cég növelte vagy állandó szinten tartotta befektetéseit, csupán negyedük fektetett be kevesebbet, vagy semennyit. A vállalatok 2007-re is hasonló befektetési szándékot jeleztek. Ezek a számok is jelzik, hogy a német vállalatok hosszú távú stratégiát követnek. Részesedésük a Magyarországra visszaforgatott jövedelmekből kiemelkedően magas.

7. Foglalkoztatás

A német vállalatok továbbra is markánsan járulnak hozzá a magyarországi foglalkoztatáshoz. A nehezebb körülmények ellenére 41 százalékuk

2007-ben több munkavállalót kíván foglalkoztatni, csak 12 százalékuk tervez létszámleépítést, ami 2001 óta a legjobb arány. A DUIHK becslése szerint a magyarországi német vállalatok összesen csaknem 300 ezer embert foglalkoztatnak, és közvetetten további, tízezres nagyságrendű munkahelyet biztosítanak.

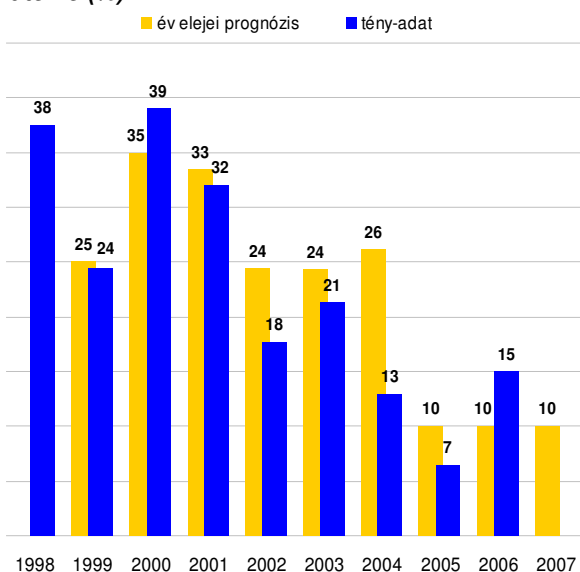
8. Befektetési környezet

A munkaerőpiaci tényezőkkel kapcsolatos tapasztalatok továbbra is Magyarország mellett szólnak: a munkatermelékenységet, a képzettségi színvonalat és a teljesítményorientáltságot változatlanul jónak ítélik a befektetők. A munkaköltségek, és kisebb mértékben a szakember kínálatot illetően viszont az idei megítélés kedvezőtlenebb a tavalyi eredményeknél.

Kritikusabb lett a gazdaságpolitikai keretfeltételek megítélése, például az adózást vagy a közigazgatást illetően. Több szempontból ismét beigazolódtott, hogy a vállalatok számára döntő jelentőségű a gazdaságpolitikai környezet kiszámíthatósága, mert ez alapfeltétele a hosszú távú vállalati tervezésnek és fejlesztésnek.

Ez abban is kifejezésre jut, hogy erősödött az euró bevezetése iránti igény. A megkérdezettek többsége ugyanakkor már csak 2013-ban számít a közös valuta bevezetésre, ami a tavalyi felméréshez képest két éves eltolódást jelent.

A megkérdezettek árbevételeének éves növekedési üteme (%)



9. Nemzetközi összehasonlítás

Magyarországot továbbra is vonzónak ítélik meg nemzetközi összevetésben is az itteni német cégek. Húsz ország közül Magyarország – a tavalyihoz hasonlóan – a negyedik legjobb helyezést érte el a befektetési feltételek ranglistáján. Csak Csehország, Szlovákia és Szlovénia szerepelt jobban. A „középmezőnyben” viszont tovább csökkentek az egyes országok között tapasztalt minőségbeli különbségek, ezért Magyarországnak a még mindig kedvező megítélését egyre több országgal kell „megosztani”.

II. Nemzetgazdasági keret

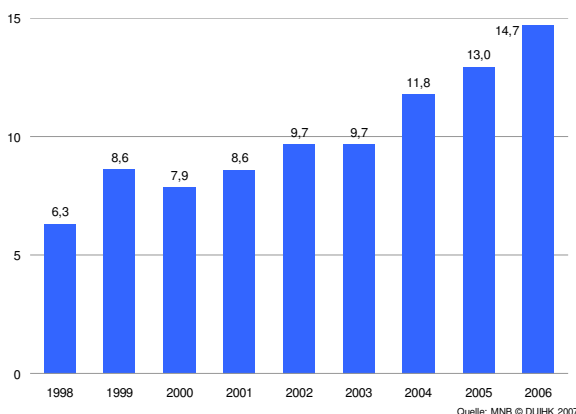
A 2006-os évet a német-magyar kapcsolatokat érintő nemzetgazdasági keretfeltételek jelentős változásai jellemezték.

A tavaly májusi országgyűlési képviseléválasztáson a politikai rendszerváltás óta **Magyarországon** először szerzett újra parlamenti többséget egy kormánykoalíció. Ezzel egy időben azonban az utóbbi évek gazdaságpolitikai mulasztásai a gazdasági egyensúly érezhető romlásához vezettek, ami elsősorban az államháztartás egyenlegében mutatkozik meg. A hiány elérte a bruttó hazai termék tíz százalékát, ami a legnagyobb mértékű az Európai Unióban.

E folyamatok hatására a kormány nyáron drasztikus konszolidációs intézkedéseket hozott, melyek jelentős többletterhet jelentenek a magánháztartásoknak és a vállalatoknak.

A költségvetési gondok korlátozták a gazdasági növekedés lehetőségeit is. A 3,9 százalékos növekedési ráta tíz éve a legalacsonyabb, és más közép-kelet európai országokhoz képest átlagon aluli. A bejelentett konszolidációs intézkedések hatása miatt az idén további lassulásra számítanak a szakértők. A külkereskedelem viszont egyre nagyobb szerepet játszik a gazdasági fejlődésben.

Német tőkebefektetések Magyarországon
Állomány az időszak végen, milliárd euró

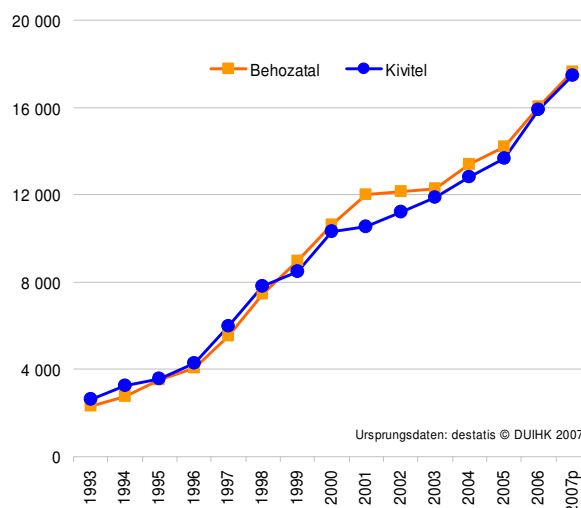


Németországban – részben az elmúlt évek gazdaságpolitikai intézkedésének köszönhetően – 2,7 százalékra gyorsult a növekedés, ami 2000. óta a legerőteljesebb, ami a külkereskedelmi forgalom erőteljesen növekedésében is megmutatkozott.

Ezek következtében legfőképp a kereskedelmi- és tőkekapcsolatok élénkültek meg érezhetően Németország és Magyarország között. A két ország közötti külkereskedelmi forgalom 14 százalékkal nőtt - ami a legnagyobb növekedés 2000. óta -, és 31,9 milliárd eurós rekordértéket ért el. Emellett a német vállalatok 2006-ban mintegy 1,3 milliárd euró friss tőkét hoztak Magyarországra. Ez nemcsak a valaha is mért legmagasabb éves tőkebehozatal Németországból, hanem egyben az ilyen jellegű nettó külföldi befektetések több mint 90 százalékát tette ki tavaly. Ezek az adatok kiemelik Németország továbbra is fennálló, különösen jelentős gazdasági partneri szerepét.

A megváltozott magyarországi és németországi gazdasági és politikai helyzet a vállalatokat és befektetőket is új kihívások elé állította, és befolyásolja az országok befektetési célpontként való megítélését. Ugyanakkor hosszú távon új gazdasági lehetőségeket is teremt.

Németország külkereskedelme Magyarországgal
(millió euró)



III. Gazdasági hangulat

Konjunktúra-felméréseiben a DUIHK rákérdez mind az általános gazdasági helyzetre, mind a cégek saját üzleti várakozásaira.

A magyar gazdaság fejlődéséről először a 2006-os felmérésben nyilatkozott több vállalat pesszisztán, mint optimistán. Az idén a vállalatok 50 százaléka a gazdasági helyzet romlásával számol, csak 14 százalékuk vár javulást, ami tíz év óta a legrosszabb arány.

Az idei adatokban tehát egyértelműen visszatükröződnek azok a nemzetgazdasági előrejelzések, amelyek elsősorban a belföldi kereslet csökkenése miatt a növekedés további lassulását, nagyjából 2,5 százalékra való visszaesését várják.

Bíznak a saját erejükben

Saját üzletvitelükkel kapcsolatban a cégek lényegesen bizakodóbbak, mint az ország gazdaságának alakulásával kapcsolatban. Vállalatukat 35 százalékuk látja jó, és csak 10 százalékuk rossz helyzetben. 2007-re is kedvezőek a várakozások,

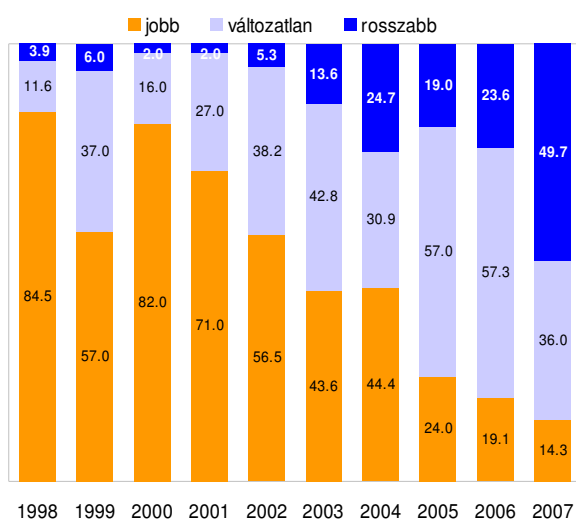
43 százalékuk javulást, 20 százalékuk romlással számol. Az elmúlt két év tendenciája viszont ezzel együtt is inkább negatív.

Az eredmények igazolják, hogy a német vállalatok sem tudják teljes mértékben kivonni magukat az általános gazdasági hatások alól. Elsősorban a belföldi piacra termelő cégeket érinti majd érzékenyebben a növekedés lassulása. Ugyanakkor a német vállalatok – elsősorban a feldolgozó iparban – erősen exportorientáltak, ennek köszönhetően továbbra is jó üzletmenetre számítanak. A felmérés ezt egyértelműen bizonyítja, hiszen a termelő vállalatoknál lényegesen magasabb a pozitív válaszok aránya, mint a kereskedelmi vagy a szolgáltató cégeknél.

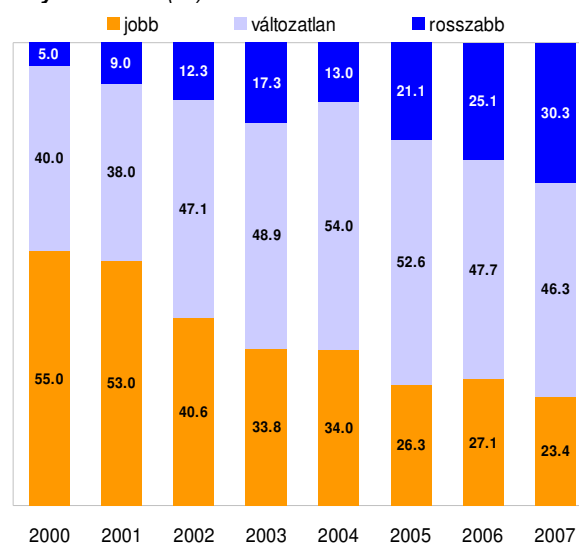
Beruházások és foglalkoztatás

A felmérés egyik öröndetes eredménye, hogy a megkérdezett vállalatok a nehéz körülmények ellenére befektetnek a jövőbe. 2006-ban négyből három cég növelte vagy szinten tartotta befekte-

Hogyan alakul a magyar gazdaság helyzete a folyó évben? (%)



Hogyan alakul ágazatának gazdasági helyzete a folyó évben? (%)



téseit, csupán minden negyedik fektetett be kevesebbet vagy semennyit, ami összességében kicsit még kedvezőbb kép, mint amit a tavalyi felmérés mutatott. 2007-ben a megkérdezettek 41 százaléka kíván többet befektetni, és ugyanennyien terveznek létszámnövelést.

Ezek a számok két tendenciát mutatnak. Egyrészt a vállalatok nem reagálnak gépiesen az átmeneti konjunktúraingadozásokra, hanem hosszú távú célokhoz igazítják foglalkoztatási és beruházási terveiket. A német befektetők magyarországi elkötelezettsége tehát nem rövid távú, és Magyarországot elsősorban stratégiai szempontok alapján választották és választják.

Ezt a megállapítást a Magyar Nemzeti Banknak (MNB) az újrabefektetett jövedelmekre vonatkozó adatai is igazolják. Ezek alapján 1999 és 2005 között az összes külföldiek által visszaforgatott nyereség fele (!) német cégektől származott. Ez az arány jóval meghaladja a Németországból származó közvetlen külföldi befektetések mintegy 30 százalékos arányát.

Mindebből egyértelműen látszik, hogy a magyarországi német vállalatok jelentős mértékben járulnak hozzá a magyar beruházásokhoz és foglal-

koztatáshoz. A DUIHK becslése szerint a magyarországi német vállalatok összesen csaknem 300 ezer embert foglalkoztatnak, és közvetetten további, tízezres nagyságrendű munkahelyet biztosítanak.

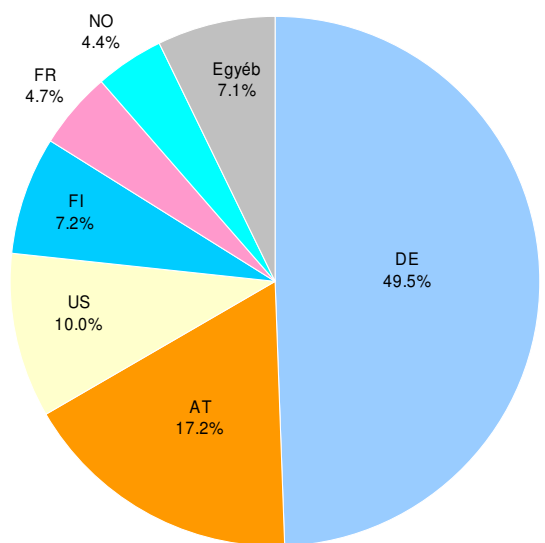
Árbevétel, költségek, nyereség

A vállalati siker fokmérője, hogy legalább közép-távon nyereséget legyenek képesek produkálni.

Ebből a szempontból is sikeres a megkérdezett vállalatok tevékenysége. Négyből három cég 2006-ban magasabb vagy ugyanakkora bevételt könyvelhetett el, mint egy éve, ami jobb arány, mint amit a tavalyi felmérés mutatott. Döntő tényező volt ez ügyben a növekvő, vagy szinten maradó forgalom (66 és 14 százalék), ugyanakkor a vállalatok 77 százaléka jelzett költségnövekedést, ami terhelte az eredményüket.

2007-re újból jelentős, tíz százalék körüli költségnövekedéssel számolnak. Ráadásul idén jóval több cég számít a bérköltségek átlagon felüli emelkedésére, átlagban hét százalékos bérköltség-növekedést jósolnak. A DUIHK egyébként ma azt prognosztizálja, hogy a tényleges bérnöveke-

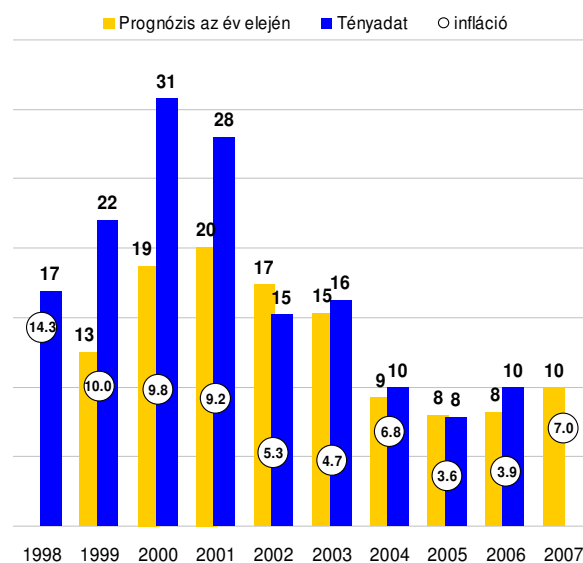
A külföldi befektetők által Magyarországra visszaforgatott jövedelmek ország szerinti megoszlása



Forrás: MNB © DUIHK 2007

Mindösszesen (1999-2005): 11.51 Mrd. €

A költségnövekedés éves üteme (%)

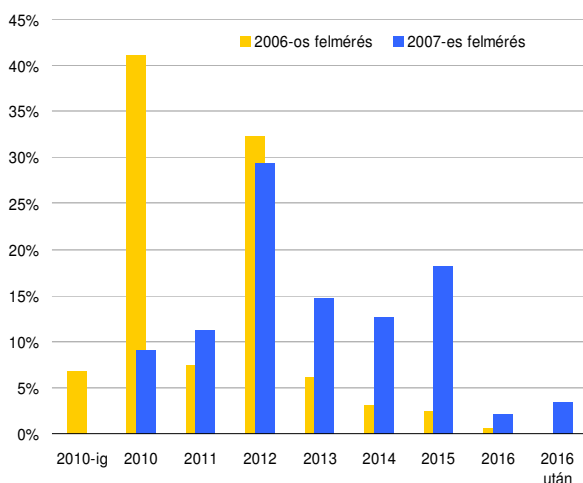


dés az idén ennél valamivel magasabb lesz.

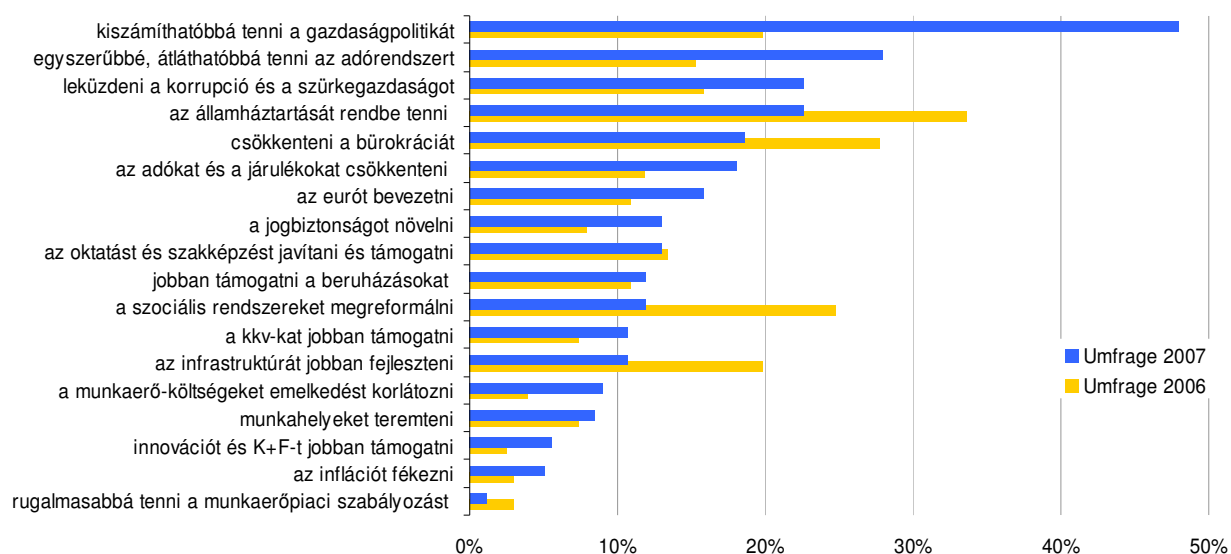
A várt forgalomnövekedés, valamint az emelkedő költségek együttes hatásával együtt is a vállalatok 45 százaléka az idén magasabb eredményre számít, de majd minden negyedik cég csökkenő nyereséggel számol – szemben a tavalyi 15 százalékkal.

Átlagosan tíz százalékos nyereségemelkedéssel számolnak a cégek, amely a várt 6-7 százalékos inflációt figyelembe véve csak mérsékeltnek mondható.

Mikor fogják bevezetni az eurót Magyarországon?



Melyik a három legsürgősebb feladat a magyar kormány számára? (az említések aránya az összes résztvevőhez képest)



IV. Befektetési környezet

A DUIHK felméréseiben 1995. óta szondázza a német vállalatok befektetéseit meghatározó motívumokat, valamint elégedettségüket az országban található tényleges körülményekkel.

A felmérésekben három terület mutatkozott meghatározónak a befektetési hangulat egészére:

- a gazdaságpolitikai környezet,
- a munkaerőpiac, tehát az emberi erőforrás minősége, hozzáférhetősége és költsége, és
- az üzleti környezet, azaz a piacok fejlettsége és a vállalatok egymás közti kapcsolatrendszere.

A befektetési motívumok 25 szempontot tartalmazó ranglistáján 2007-ben az előző évhez képest csak csekély eltolódások vannak. A beruházási feltételekkel való elégedettség azonban – néhány kivételtől eltekintve – inkább csökkenő tendenciát mutatott.

Döntő a munkaerő és a gazdaságpolitika

Az egyes telephelyi tényezők fontosságát illetően a DUIHK első, 1995-ös felmérése óta az eredmények újra és újra megerősítik, hogy két terület döntő fontosságú: a gazdaságpolitikai keretfeltéte-

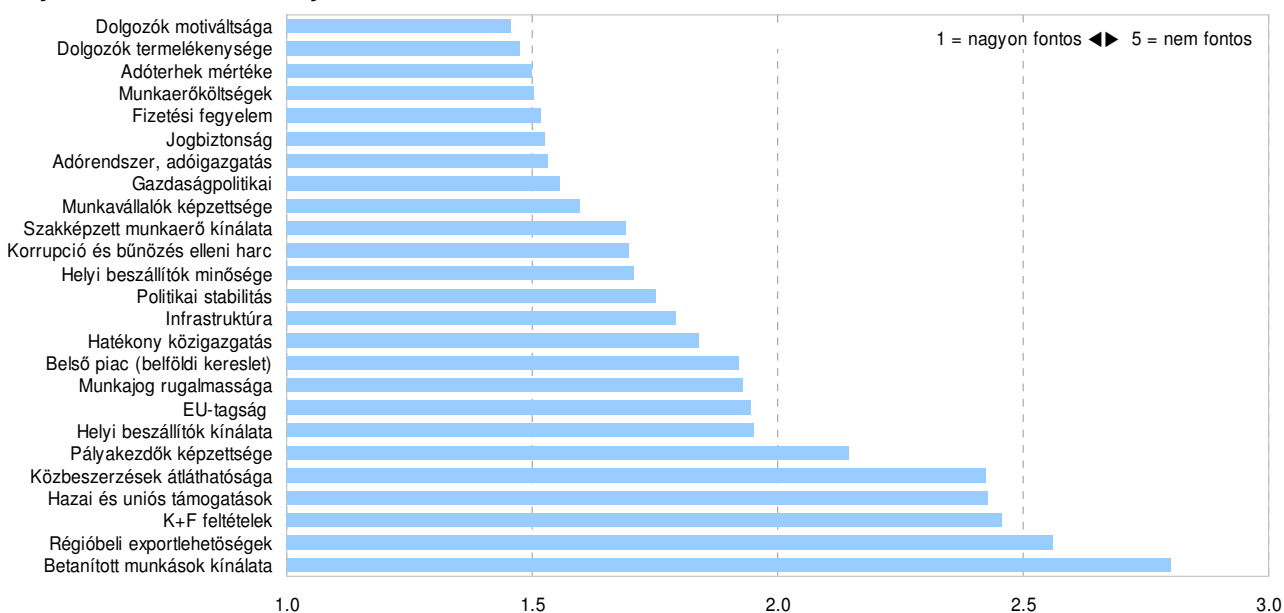
lek valamint a megfelelő munkaerő.

A már korábban is fontosnak tartott munkaerőpiaci tényezők az idei felmérésben még hangsúlyosabbak lettek a cégek válaszaiban. Elsősorban a teljesítőképesség és motiváltság, a termelékenység, a költségek és a munkavállalók képzettsége, valamint a szakképzett munkaerő rendelkezésre állása tartozik ebbe a kategóriába.

A befektetési döntéseket befolyásoló tényezők másik fontos csoportja gazdaságpolitikai jellegűek. Ide tartozik a szabályozási környezet kiszámíthatósága, az adórendszer és adóterhek mértéke, valamint a jogbiztonság, amelyek továbbra is a top 10 befektetési feltételek között található.

Az állami vagy uniós támogatások ezzel szemben továbbra is másodrangú befektetés-ösztönzőnek számítanak. Ez azt bizonyítja, hogy a vállalatok befektetési döntéseiket elsősorban saját potenciáljukra alapozzák, és nem az állami támogatásokra. Ebből az következik, hogy a támogatásokat elsődlegesen ott kell alkalmazni, ahol a vállalatok saját ereje nem elegendő ahhoz, hogy a kívánatos mértékben befolyásolják a foglalkoztatás és a gazdaság növekedését.

Milyen fontosak ezek a tényezők beruházási döntéseiben?



Elégedettség: Eltérő tendenciák

Az ideai felmérés szerint az előző évekhez képest a valós körülményekkel való elégedettség két eltérő tendenciát mutat. Míg a gazdaságpolitikai tényezőket szinte egyöntetűen kedvezőtlenebbnek ítélik meg mint az elmúlt években, addig a legtöbb munkaerőpiaci tényezőnél javulást jeleztek a cégek.

A vállalatok stabilitást és kiszámíthatóságot kívánnak

Az idén érezhetően kisebb lett az ország politikai stabilitásába vetett bizalom, és alacsonyabb volt a gazdaságpolitika kiszámíthatóságának elfogadottsága is. Az előbbi mutató 2005-ben még az összes tényező között a 3. helyen szerepelt, de az elmúlt két évben 8-8 pontot visszaesve ma csak 19. a rangsorban. A kiszámíthatóság pedig a 17. helyről az utolsó előtti 24. helyre csúszott.

A megbízható, kiszámítható politikai és gazdaságpolitika elengedhetetlen feltétele a vállalatok üzleti tervezésének és működésének. A vállalatok ugyanakkor kedvezően fogadják a reformpolitikai erőfeszítéseket. A kormány legsürgetőbb három teendőjének tavaly még a költségvetés konszolidációját, a bürokrácia csökkentését, valamint a szociális rendszerek reformját tartották. A kor-

mány intézkedéseinek köszönhetően ezt a három problémakört az idén már lényegesen ritkábban említették. Az ideai felmérésben a gazdaságpolitika kiszámíthatósága került az első helyre, amit kétszer annyi cég emelt ki fontos feladatként, mint egy éve.

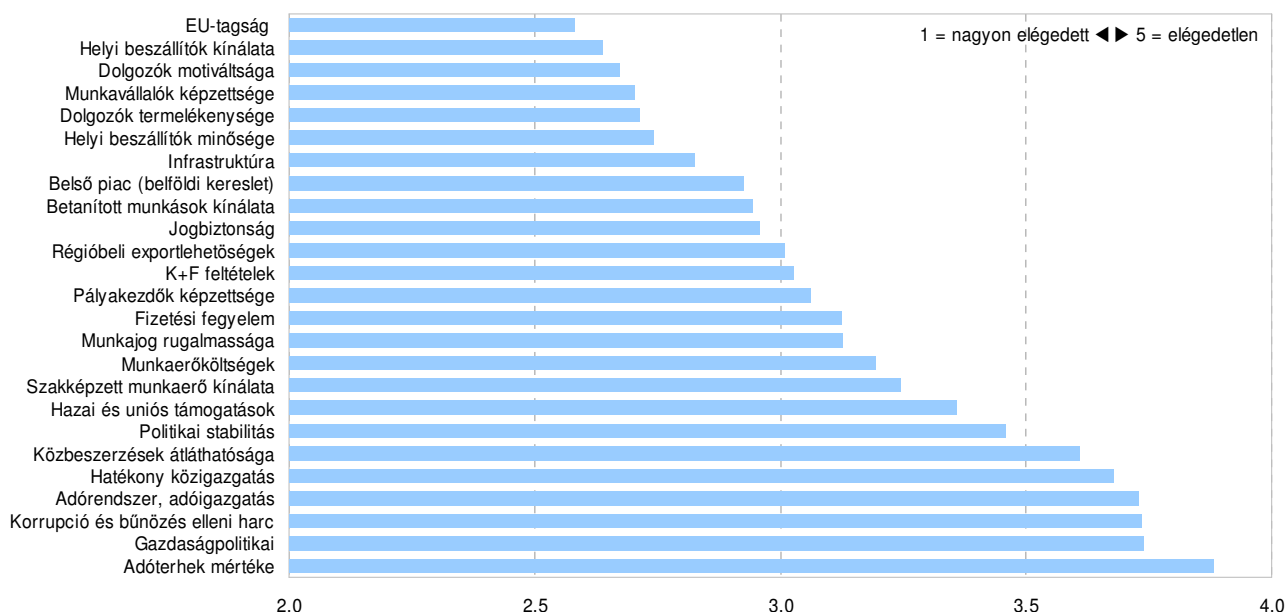
A tervezési biztonság iránti vágy nyilvánul meg az euró magyarországi bevezetésének erőteljes igénylésében is. Tavalyhoz képest még egy kicsit növekedett is az euró bevezetését támogatók aránya és jelenleg 85 százalékon áll, de már csak kevés cég számít rövid távú bevezetésével. A vállalatok több mint fele csupán 2012. utánra várja az eurót. Átlagban a 2013-as bevezetést tartják a legvalószínűbbnek, ami két évvel későbbi, mint amit a legutóbbi felmérés idején gondoltak.

Egyszerűbb adózási rendszert várnak

Magyarország azon európai országok közé tartozik, melyekben a legalacsonyabbak a nominális vállalati adókulcsok. Ennek ellenére az adózási feltételek évek óta a legrosszabb minősítések egyikét kapják felméréseinkben, ami az idén újra romlott. A vállalatok mintegy kétharmada többé-kevésbé elégedetlen mind az adórendszer szerkezetével, mind az adóterhek mértékével.

A vállalatok bizonyos mértékű elégedetlensége az

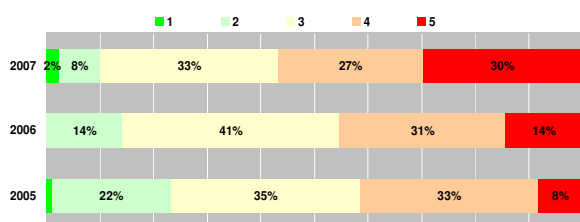
Mennyire elégedett a következő tényezők minőségével?



adórendszerrel és az adók nagyságával Magyarország mellett bizonyára számos más európai országban is fellelhető. Az idei magyar felmérésben az is rontotta az adófeltételek megítélését, hogy a 2005. júniusában meghirdetett, öt évre szóló adó- és járulékcsoökkentési tervek helyett egy adónövelést magába foglaló konszolidációs csomagot léptetett életbe a kormány, ami jelentős terhet jelent a magánháztartások és a vállalatok számára.

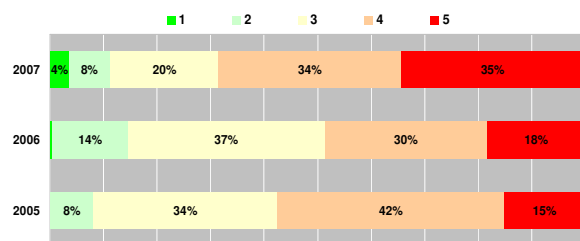
Mennyire elégedett a gazdaságpolitika kiszámíthatóságával?

1 = nagyon elégedett, 5 = elégedetlen



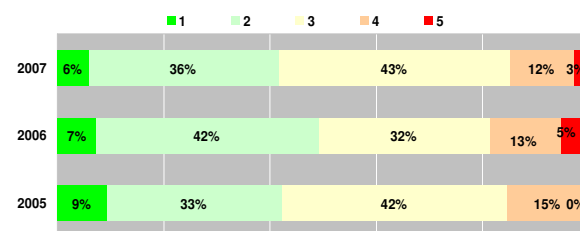
Mennyire elégedett az adóterheléssel?

1 = nagyon elégedett, 5 = elégedetlen



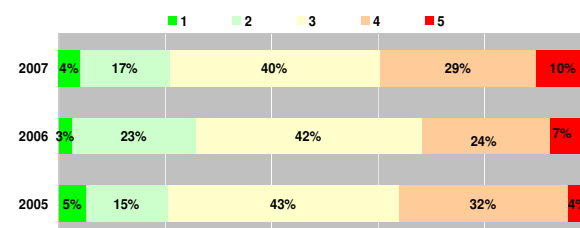
Mennyire elégedett a dolgozók képzettségével?

(1 = nagyon elégedett, 5 = elégedetlen)



Mennyire elégedett a szakember-kínálattal?

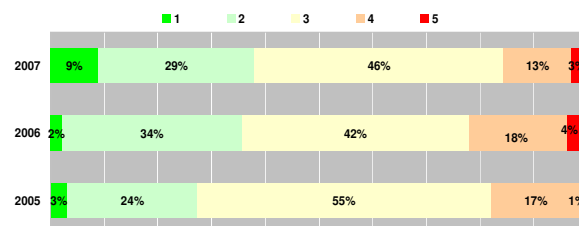
(1 = nagyon elégedett, 5 = elégedetlen)



Az iparüzési adó megszüntetését ígérték, de ennek végrehajtását felfüggesztették. Az áfa emelése, valamint a „szolidaritási adó” bevezetése hozzájárulhat ugyan a költségvetési egyensúly helyreállításához és így módon középtávon csökkenti a gazdasági kockázatokat a vállalatok számára is, de rövid távon terhet ró a jövedelmezőségre és a befektetési erőre, és csökkenti a versenyképességet.

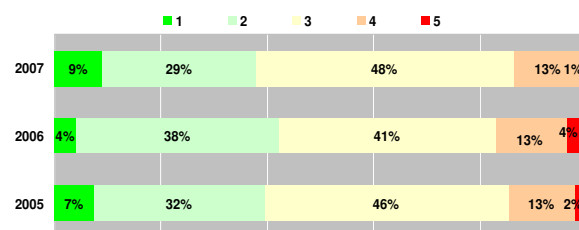
Mennyire elégedett a dolgozók termelékenységével?

1 = nagyon elégedett, 5 = elégedetlen

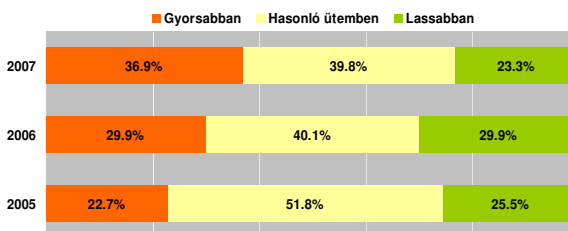


Mennyire elégedett a dolgozók motivációjával?

1 = nagyon elégedett, 5 = elégedetlen

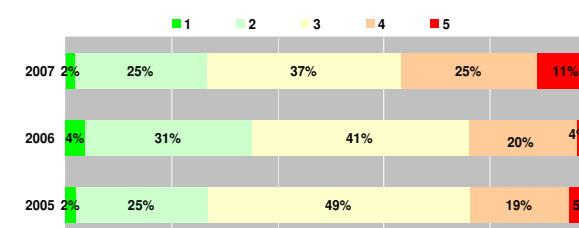


Hogyan alakulnak az idei bérköltségek az összköltséghez képest?



Mennyire elégedett a munkaerőköltség alakulásával?

(1 = nagyon elégedett, 5 = elégedetlen)



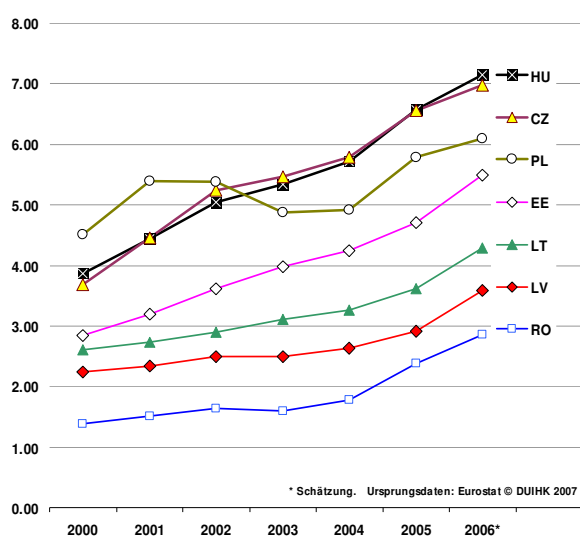
Másrészt a közép-kelet európai régióban igenis vannak olyan országok, melyekben a gazdaság összességében elégedett az adórendszerrel és az adóterhekkel. A régióban működő német kereskedelmi kamarák párhuzamos felmérései azt mutatják, hogy másutt az adórendszer jóval elfogadottabb, mint Magyarországon. Ez a megítélés egyes esetekben a német vagy más külföldi vállalatok befektetési döntését Magyarországgal szemben egy másik ország irányába befolyásolhatja.

Termelékeny és képzett munkavállalók, növekvő költségek mellett

A munkaerőpiaci tényezők a befektetési döntések meghozatalában kiemelt fontosságúak. Ezért különösen öröndetes, hogy a képzettség, a teljesítőképesség és a termelékenység iránt támasztott elvárások évek óta rendszeresen és magas szinten teljesülnek. Ennek ellenére nem teljesen zavartalan a kép, mivel a jól képzett, termelékeny és motivált munkavállalók száma apad, és egyben drágul is.

A megkérdezettek többsége a munkavállalók képzettségi szintjét túlnyomórészt pozitívan ítélte meg, összességében tavalyhoz képest alig változott a helyzet. Mennyiségi megközelítésben viszont nem kielégítő a szakemberek kínálata, a tavalyihoz képest még egy kicsit romlott is a helyzet. Képzet

Az egy órára eső munkaköltség alakulása (euró)



len munkaerőt ugyan mindent összevetve könnyebb toborozni, de itt is szűkült a kínálat.

Ez a szakemberhiány – mellyel egyébként már Németországban is meg kell birkózni – egyes esetekben a sikeres cégek terjeszkedését is akadályozhatja, ami nemzetgazdasági szempontból is előnytelenül hat az ország növekedési lehetőségeire. Ezért a szakmunkásképzést és a felsőfokú oktatást a mainál jobban kell a gazdaság gyakorlati igényeihez igazítani, valamint növelni kell a lakosság gazdasági aktivitását is.

Emelkedő munkaerőköltségek

A munkaerőpiaci kínálat és kereslet strukturális kiegyensúlyozatlansága növeli a költségeket is.

Ez tükröződik a munkaköltségekkel kapcsolatos felmérési eredményekben is, melyek a korábbi évekhez képest romló tendenciát mutatnak. Csúppán a cégek 27 százaléka találja alapvetően elfogadhatónak a bérköltségeket, míg 36 százalékuk inkább elégedetlen, így tavalyi felméréshez képest gyakorlatilag megfordult az elégedettségi arány.

Ez a megváltozott értékelés kevésbé magyarázható a 2006-os bérköltségek alakulásával, sokkal inkább a 2007-re várható tendenciáknak köszönhető. Az előző évekhez képest jóval több cég számít arra, hogy a bérköltségek átlagon felüli gyorsasággal nővekednek majd. Különböző szakértők becslései szerint a magasabb adók és járulékok az idén a munkavállalók nettó bevételét mintegy tíz százalékkal kurtítják meg. Így még nagyobb nyomást jelent majd a munkaadóknak, hogy a jó személyzetet magasabb bérezéssel megtartsák. Ez alapján a DUIHK számítása szerint az országosan javasolt 5,5-8 százalékos, és a vállalatok által jelzett 6-7 százalékos béremelésnél magasabbakra lehet majd számítani.

Az utóbbi évek erőteljes bérnövekedései következtében Magyarország jelenleg a bérköltségek alapján Közép-Kelet Európa legdrágább országa. Még ha a 7 euró körüli órabér egyértelműen a nyugat-európai költségek alatt is van, Magyarország relatív versenypozíciója inkább romlott.

V. Nemzetközi kitekintés

A vállalatok számára a konjunkturális és üzleti környezet, valamint a gazdaságpolitikai feltételek jelentik azt a keretet, amelyen belül megvalósíthatják egyéni céljaikat. Ebben döntő fontosságú, hogy hosszú távon sikeresen, tehát nyereségesen gazdálkodhassanak. Ezért évek óta különös figyelemmel kísérik a cégek választását arra a kérdésre, hogy megismételnék-e ma is magyarországi befektetésüket. Ebben az évben a résztvevők 75 százaléka válaszolt igennel, a többi más telephelyet választana.

Figyelemre méltó, hogy ez arány majdnem megegyezik a nyereségalakulásra adott válaszokéval: ahogy az előzőekben már említettük, a tavalyi és az idei évre a cégek három negyede számolt be változatlan vagy növekvő nyereségről, és csak egy negyede csökkenő eredményről.

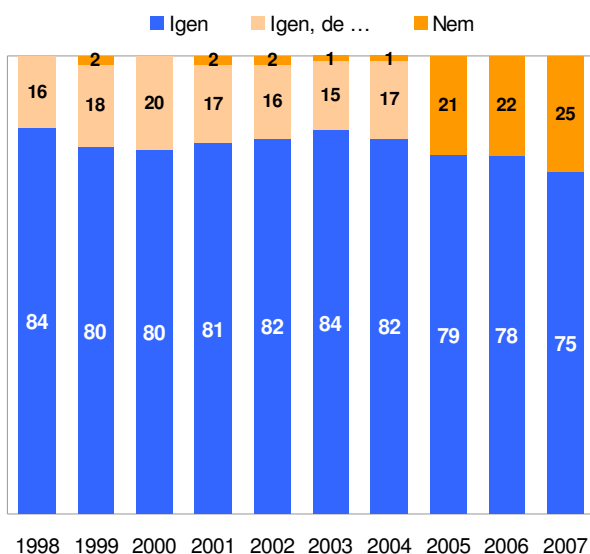
A ma is Magyarországot választók 75 százalékos aránya még mindig igen magas, annak ellenére, hogy valamivel kedvezőtlenebb, mint az előző felmérésben, és hosszú távú összehasonlításban is a legrosszabb eredmény, de a fentiekben kifejtett nehéz külső körülmények közepette ez az adat mégis a befektetők vállalkozói erejét, valamint objektivitását bizonyítja. Mindez ugyanis azt is jelzi, hogy a cégek kritikája az egyes kérdések-

ben még nem vezet automatikusan a magyarországi befektetési telephely megkérdőjelezéséhez.

Ezt más, alternatív célországok megítélése is alátámasztja. A felmérésünkben választható húsz ország közül Magyarország – a tavalyihoz hasonlóan – a negyedik legjobb helyet érte el a vonzó befektetési helyek ranglistáján, csak Szlovákia, Csehország és Szlovénia szerepelt jobban. Ugyanakkor azt tapasztaltuk, hogy Magyarország és Kína kivételével minden ország némi javulást könyvelhetett el az előző évi eredményhez képest. Ez is jelzi, hogy Magyarország relatív pozíciója inkább gyengült.

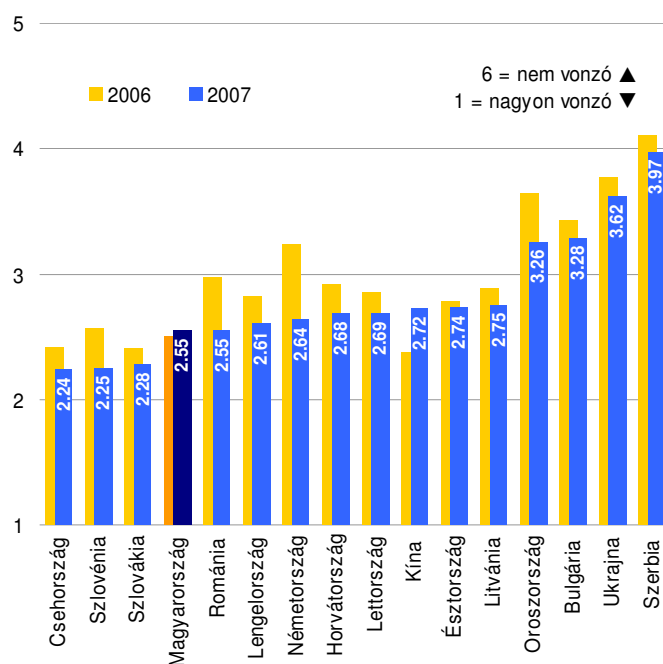
Az egyes országok közötti különbségek nem jelentősek ugyan, és nem adnak okot aggodalomra azzal kapcsolatban, hogy a befektetők érezhető kivándorlásához vezessen. De az olyan külföldi vállalatok számára, amelyek most terveznek új befektetést a régióban, nagyon vonzó alternatívák állnak rendelkezésre Magyarország mellett. Éppen ezért a magyarországi vállalatok működési feltételeinek javítása kiemelt jelentőségű gazdaságpolitikai feladat. Nem kizárólag és nem elsősorban a külföldi befektetők érdekében, hanem minden Magyarországon tevékenykedő vállalat érdekében.

Ma ismét Magyarországot választaná beruházási célpontként?



2004-ig a következő választ is lehetett adni: „Igen, de erősen megváltoztatnám a megközelítést.”

Mennyire vonzóak az egyes országok beruházási célpontként?



Függelék

Módszertani megjegyzések

1. A felmérésről

A Német- Magyar Kereskedelmi- és Iparkamara (DUIHK) 1995. óta évente készít konjunktúra-felmérést, ami írásban feltett kérdéseken alapul. A kérdőíveket anonim módon értékeljük. 2005-től kezdődően átdolgoztuk a kérdéseket, ezért néhány szempont esetében nem teljes az időbeli összehasonlítás.

2. Felmérési időszak

2007. február elejétől március elejéig.

3. Résztvevők

Összesen 177 magyarországi vállalat vett részt a felmérésben, átlagos alkalmazotti létszámuk 73 fő. A felmérésünkbe bevont vállalatok számszerűen tehát döntően kis- vagy középvállalatok. A megkérdezett cégek összesen 50 ezer dolgozót foglalkoztatnak.

A gazdasági szektorok szerinti megoszlásban csak minimális változás volt az előző évekhez képest, ami növeli az adatok összehasonlíthatóságát.

A felmérés résztvevői

	2007	2006	2005
Cégek száma	177	202	116
<i>ebből</i>			
Termelők	39.2%	37.1%	34.1%
Kereskedő	26.6%	27.8%	26.4%
Szolgáltató	34.2%	35.0%	39.5%
Dolgozói létszám	49 600	41 600	27 600

4. Az átlagértékek értelmezése

6-7., 11-15., 20. kérdés: Nominális jellegű adatok összesítésekor (pl.: a forgalom vagy a költségek növekedési rátája) a „medián”-t használtuk középértéknek. A medián az az érték, amelynél a mintának a fele kisebb, a másik fele pedig nagyobb értéket mutat. Ezzel a megközelítéssel kizárhatóak a szélsőséges értékek, amelyek pl. a számtani átlag használata esetén torzíthatnák az eredményt.

16-17. kérdés: A minőségi értékelést (osztályzatot) követelő kérdéseknél a megadott válaszok számtani átlagát használtuk középértéknek.

Az adatok súlyozásától (pl. a cég mérete alapján) következetesen eltekintettünk.

5. Ágazatok szerinti eredmények

Az ágazati hovatartozásnál többes jelölés volt lehetséges. Ágazatok szerint bontott eredmények esetén következetesen az összes, az illető ágazatot megjelölő cég válaszait vettük figyelembe. Ezért az ágazati eredmények összege ill. átlaga eltérhet az „összesen” adattól.

6. Az adatok összehasonlíthatósága

Az előző évek adataival való összehasonlításoknál figyelembe kell venni, hogy felmérés mintája évről-évre kisebb-nagyobb mértékben változhat. Ezért a nominális értékek (pl. a forgalom vagy a költségek növekedési rátája) esetében az előző évi adatokkal való összevetés csak irányadó jellegű lehet. Az eddigi felmérések eredményeinek összevetéséből viszont kiderül, hogy nem fordultak elő számottevő statisztikai következetlenségek.

Táblázatok

1-15. kérdés: részesedés a megadott válaszokból

Szaldó: A pozitív és a negatív válaszok részarányának egyenlege, százalékpontban

1. Hogyan ítéli meg Magyarország jelenlegi gazdasági helyzetét?

	<i>jó</i>	<i>kielégítő</i>	<i>rossz</i>	<i>szaldó</i>
2005	20,9%	64,3%	14,8%	6,1
2006	13,4%	67,7%	18,9%	-5,5
2007	5,1%	58,3%	36,6%	-31,4
<i>ebből:</i>				
<i>termelők</i>	5,1%	64,1%	30,8%	-25,6
<i>kereskedők</i>	1,9%	67,9%	30,2%	-28,3
<i>szolgáltatók</i>	7,6%	53,0%	39,4%	-31,8

2. Hogyan értékeli a magyar gazdaság kilátásait 2007-ben az előző évhez képest?

	<i>jobb</i>	<i>változatlan</i>	<i>rosszabb</i>	<i>szaldó</i>
2005	24,3%	56,5%	19,1%	5,2
2006	19,1%	57,3%	23,6%	-4,5
2007	14,3%	36,0%	49,7%	-35,4
<i>ebből:</i>				
<i>termelők</i>	15,6%	37,7%	46,8%	-31,2
<i>kereskedők</i>	15,1%	24,5%	60,4%	-45,3
<i>szolgáltatók</i>	19,4%	37,3%	43,3%	-23,9

3. Hogyan alakul ágazatának gazdasági helyzete 2007-ben az előző évhez képest?

	<i>jobb</i>	<i>változatlan</i>	<i>rosszabb</i>	<i>szaldó</i>
2005	26,3%	52,6%	21,1%	5,3
2006	27,1%	47,7%	25,1%	2,0
2007	23,4%	46,3%	30,3%	-6,9
<i>ebből:</i>				
<i>termelők</i>	31,2%	46,8%	22,1%	9,1
<i>kereskedők</i>	24,5%	35,8%	39,6%	-15,1
<i>szolgáltatók</i>	25,4%	49,3%	25,4%	0,0

4. Hogyan ítéli meg vállalatának jelenlegi gazdasági helyzetét?

	<i>jó</i>	<i>kielégítő</i>	<i>rossz</i>	<i>szaldó</i>
2005	47,8%	45,2%	7,0%	40,9
2006	44,0%	45,0%	11,0%	33,0
2007	34,5%	55,7%	9,8%	24,7
<i>ebből:</i>				
<i>termelők</i>	43,4%	50,0%	6,6%	36,8
<i>kereskedők</i>	29,4%	52,9%	17,6%	11,8
<i>szolgáltatók</i>	30,8%	61,5%	7,7%	23,1

5. Hogyan alakul vállalata gazdasági helyzete 2007-ben az előző évhez képest?

	<i>jobb</i>	<i>változatlan</i>	<i>rosszabb</i>	<i>szaldó</i>
2005	43,0%	47,4%	9,6%	33,3
2006	45,2%	43,2%	11,6%	33,7
2007	43,2%	36,9%	19,9%	23,3
<i>ebből:</i>				
<i>termelők</i>	49,4%	36,4%	14,3%	35,1
<i>kereskedők</i>	45,3%	26,4%	28,3%	17,0
<i>szolgáltatók</i>	39,7%	42,6%	17,6%	22,1

6. Hogyan változott vállalatának árbevétele 2006-ban az előző évhez képest?

	<i>növekedett</i>	<i>változatlan</i>	<i>csökkent</i>	<i>szaldó</i>
2005	65,2%	19,6%	15,2%	50,0
2006	60,7%	15,8%	23,5%	37,2
2007	66,1%	13,8%	20,1%	46,0
<i>ebből:</i>				
<i>termelők</i>	80,5%	5,2%	14,3%	66,2
<i>kereskedők</i>	67,3%	11,5%	21,2%	46,2
<i>szolgáltatók</i>	53,7%	20,9%	25,4%	28,4

7. Hogyan alakul vállalatának árbevétele 2007-ben az előző évhez képest?

	<i>növekszik</i>	<i>változatlan</i>	<i>csökken</i>	<i>szaldó</i>
2005	61,5%	26,6%	11,9%	49,5
2006	68,6%	22,7%	8,8%	59,8
2007	61,4%	26,1%	12,5%	48,9
<i>ebből:</i>				
<i>termelők</i>	71,8%	20,5%	7,7%	64,1
<i>kereskedők</i>	54,7%	24,5%	20,8%	34,0
<i>szolgáltatók</i>	56,7%	35,8%	7,5%	49,3

8. Hogyan alakul alkalmazottjainak száma 2007-ben az előző évhez képest?

	<i>növekszik</i>	<i>változatlan</i>	<i>csökken</i>	<i>szaldó</i>
2005	36,8%	49,1%	14,0%	22,8
2006	39,3%	43,3%	17,4%	21,9
2007	40,7%	44,1%	15,3%	25,4
<i>ebből:</i>				
<i>termelők</i>	51,3%	32,1%	16,7%	34,6
<i>kereskedők</i>	37,7%	50,9%	11,3%	26,4
<i>szolgáltatók</i>	32,4%	52,9%	14,7%	17,6

9. Hogyan változtak beruházási kiadásai 2006-ban az előző évhez képest?

	<i>növekedett</i>	<i>változatlan</i>	<i>csökkent</i>	<i>nem történt beruházás</i>	<i>szaldó</i>
2005	35,7%	41,1%	13,4%	9,8%	22,3
2006	36,5%	36,5%	14,8%	12,3%	21,7
2007	36,2%	37,3%	12,4%	14,1%	23,7
<i>ebből:</i>					
<i>termelők</i>	48,1%	35,1%	11,7%	5,2%	36,4
<i>kereskedők</i>	24,1%	44,4%	11,1%	20,4%	13,0
<i>szolgáltatók</i>	37,7%	33,3%	14,5%	14,5%	23,2

10. Hogyan alakulnak beruházási kiadásai 2007-ben az előző évhez képest?

	<i>növekszik</i>	<i>változatlan</i>	<i>csökken</i>	<i>nem tervezünk beruházást</i>	<i>szaldó</i>
2005	32,5%	43,9%	13,2%	10,5%	19,3
2006	37,1%	37,1%	15,8%	9,9%	21,3
2007	40,9%	27,8%	15,9%	15,3%	25,0
<i>ebből:</i>					
<i>termelők</i>	50,6%	26,0%	18,2%	5,2%	32,5
<i>kereskedők</i>	37,7%	24,5%	13,2%	24,5%	24,5
<i>szolgáltatók</i>	36,8%	30,9%	14,7%	17,6%	22,1

11. Hogyan változott vállalatának összköltsége 2006-ban az előző évhez képest?

	<i>növekedett</i>	<i>változatlan</i>	<i>csökkent</i>	<i>szaldó</i>	<i>változás üteme</i>
2005	72,3%	17,9%	9,8%	62,5	10,0%
2006	65,1%	17,4%	17,4%	47,7	7,8%
2007	76,9%	14,5%	8,7%	68,2	10,0%
<i>ebből:</i>					
<i>termelők</i>	85,5%	9,2%	5,3%	80,3	11,0%
<i>kereskedők</i>	74,5%	17,6%	7,8%	66,7	10,0%
<i>szolgáltatók</i>	67,6%	23,5%	8,8%	58,8	11,0%

12. Hogyan alakul vállalatának összköltsége 2007-ben az előző évhez képest?

	<i>növekszik</i>	<i>változatlan</i>	<i>csökken</i>	<i>szaldó</i>	<i>változás üteme</i>
2005	71,2%	19,8%	9,0%	62,2	8,0%
2006	65,8%	29,1%	5,1%	60,7	8,2%
2007	78,4%	14,2%	7,4%	71,0	10,0%
<i>ebből:</i>					
<i>termelők</i>	84,6%	7,7%	7,7%	76,9	9,4%
<i>kereskedők</i>	81,1%	13,2%	5,7%	75,5	6,0%
<i>szolgáltatók</i>	75,0%	19,1%	5,9%	69,1	10,0%

13. Milyen ütemben nőnek vállalatának bérköltségei 2007-ben az összköltséghez képest?

	<i>gyorsabban</i>	<i>hasonlóan</i>	<i>lassabban</i>	<i>szaldó</i>	<i>változás üteme</i>
2005	22,7%	51,8%	25,5%	-2,7	7,0%
2006	29,9%	40,1%	29,9%	0,0	6,0%
2007	36,9%	39,8%	23,3%	13,6	7,0%
<i>ebből:</i>					
<i>termelők</i>	40,3%	32,5%	27,3%	13,0	7,0%
<i>kereskedők</i>	39,6%	37,7%	22,6%	17,0	6,5%
<i>szolgáltatók</i>	33,8%	42,6%	23,5%	10,3	8,0%

14. Hogyan változott vállalatának adózás előtti eredménye 2006-ban?

	<i>növekedett</i>	<i>változatlan</i>	<i>csökkent</i>	<i>szaldó</i>
2005	48,6%	20,6%	30,8%	17,8
2006	48,5%	16,3%	35,2%	13,3
2007	47,1%	25,9%	27,0%	20,1
<i>ebből:</i>				
<i>termelők</i>	53,9%	18,4%	27,6%	26,3
<i>kereskedők</i>	45,1%	21,6%	33,3%	11,8
<i>szolgáltatók</i>	43,3%	37,3%	19,4%	23,9

15. Hogyan alakul vállalatának adózás előtti eredménye 2007-ben az előző évhez képest?

	növekszik	változatlan	csökken	szaldó
2005	49,5%	33,0%	17,4%	32,1
2006	46,3%	38,4%	15,3%	31,1
2007	45,0%	31,6%	23,4%	21,6
<i>ebből:</i>				
<i>termelők</i>	49,3%	29,3%	21,3%	28,0
<i>kereskedők</i>	28,6%	36,7%	34,7%	-6,1
<i>szolgáltatók</i>	49,2%	35,4%	15,4%	33,8

16. Hogyan értékeli a következő befektetési tényezőket?

a) Mennyire fontosak Önnek a felsorolt tényezők egy befektetési döntés meghozatalában?

b) Mennyire elégedett Ön a jelenlegi tényleges helyzettel?

(1 = nagyon fontos / nagyon elégedett, 5 = nem fontos / elégedetlen. A megadott értékek számtani átlaga)

	jelentőség		elégedettség	
	2007	2006	2007	2006
Gazdaságpolitikai keret				
1 EU-tagság	1,95	2,04	2,58	2,72
2 Hatékony közigazgatás	1,84	1,87	3,68	3,62
3 Adórendszer, adóigazgatás	1,53	1,62	3,73	3,52
4 Adóterhek mértéke	1,50	1,58	3,88	3,52
5 Hozzáférés állami és EU-támogatásokhoz	2,43	2,39	3,36	3,39
6 Infrastruktúra	1,79	1,84	2,83	3,11
7 Jobbiztonság	1,52	1,53	2,96	2,87
8 Közbeszerzések átláthatósága	2,42	2,44	3,61	3,66
9 Gazdaságpolitikai kiszámíthatóság	1,56	1,65	3,74	3,45
10 Kutatási és fejlesztési környezet	2,46	2,78	3,03	3,15
11 Politikai stabilitás	1,75	1,86	3,46	2,91
12 Korrupció és bűnözés elleni harc	1,70	1,76	3,73	3,55
Üzleti környezet				
13 Helyi beszállítók rendelkezésre állása	1,95	2,21	2,64	2,56
14 Helyi beszállítók minősége	1,71	1,90	2,74	2,72
15 Fizetési morál	1,52	1,51	3,13	3,25
16 Belső piac (belföldi kereslet)	1,92	1,69	2,92	2,81
17 Hozzáférés a térség harmadik piacaihoz	2,56	2,61	3,01	3,05
Munkaerőpiac				
18 Munkaerőköltségek	1,50	1,58	3,20	2,89
19 Munkavállalók termelékenység	1,48	1,50	2,71	2,88
20 Munkavállalók teljesítmény-motiváltsága	1,46	1,51	2,67	2,74
21 Munkajogi szabályok rugalmassága	1,93	1,95	3,13	3,22
22 Munkavállalók képzettsége	1,60	1,59	2,70	2,67
23 Képzettség - pályakezdők	2,14	2,13	3,06	2,98
24 Szakképzett munkaerő rendelkezésre állása	1,69	1,72	3,25	3,11
25 Betanított munkások rendelkezésre állása	2,80	3,04	2,94	2,66

17. Kérjük, minősítse a következő országok vonzerejét mint befektetési helyszínt?

(1 = nagyon vonzó, 6 = nem vonzó. A megadott értékek számtani átlaga)

Albánia	4.91	n.a.
Bosznia-Hercegovina	4.28	n.a.
Bulgária	3.28	3.43
Kína	2.72	2.38
Észtország	2.74	2.78
Horvátország	2.68	2.92
Latvia	2.69	2.85
Litvánia	2.75	2.89
Macedónia	3.96	n.a.
Montenegró	4.01	n.a.
Lengyelország	2.61	2.82
Románia	2.55	2.97
Oroszország	3.26	3.65
Szerbia	3.97	4.11
Szlovákia	2.28	2.40
Szlovénia	2.25	2.57
Csehország	2.24	2.42
Ukrajna	3.62	3.77
<i>Magyarország</i>	2.55	2.50
<i>Németország</i>	2.64	3.24

18. Ma ismét Magyarországot választaná befektetési helyszínné?

	Igen	Nem
2005	78,6%	21,4%
2006	78,3%	21,7%
2007	74,8%	25,2%
<i>ebből:</i>		
<i>termelők</i>	67,6%	32,4%
<i>kereskedők</i>	80,4%	19,6%
<i>szolgáltatók</i>	78,0%	22,0%

18a. Ha nem: Mely országot választana?

(a megnevezések részaránya az összes válaszban)

Szlovákia	26%
Románia	22%
Szlovénia	9%
Csehország	7%
Lengyelország	7%
Németország	6%
Kína	6%
Ukrajna	4%
Bulgária	2%
Egyéb	13%

19. Kíváncos-e az euró bevezetése Magyarországon?

	Igen	Nem	nincs vélemény
2005	89,6%	2,6%	7,8%
2006	83,7%	10,2%	6,1%
2007	84,7%	8,2%	7,1%

20. Melyik évben várható az euró tényleges bevezetése Magyarországon?

	2007	2006
2010-ig	0,0%	6,8%
2010	9,1%	41,0%
2011	11,2%	7,5%
2012	29,4%	32,3%
2013	14,7%	6,2%
2014	12,6%	3,1%
2015	18,2%	2,5%
2016	2,1%	0,6%
2016 után	3,5%	

21. Melyik a három legsürgősebb feladat a magyar kormány számára?

(az említések aránya az összes résztvevő számához képest)

	2007	2006
kiszámíthatóbbá tenni a gazdaságpolitikát	48%	20%
egyszerűbbé, átláthatóbbá tenni az adórendszert	28%	15%
az államháztartását rendbe tenni	23%	34%
erőteljesebben fellépni a korrupció és a szürkegazdaság ellen	23%	16%
csökkenteni a bürokráciát	19%	28%
az adókat és a járulékokat csökkenteni	18%	12%
az eurót bevezetni, a maastrichti kritériumok teljesítését biztosítani	16%	11%
az oktatást és szakképzést javítani és támogatni	13%	13%
a jogbiztonságot növelni	13%	8%
a szociális rendszereket, pl. az egészségügyet, megreformálni	12%	25%
jobban támogatni a beruházásokat	12%	11%
az infrastruktúrát jobban fejleszteni	11%	20%
a kkv-kat jobban támogatni	11%	7%
a munkaerő-költségeket emelkedést korlátozni	9%	4%
munkahelyeket teremteni	9%	7%
innovációt és kutatást és fejlesztést jobban támogatni	6%	2%
az inflációt fékezni	5%	3%
rugalmasabbá tenni a munkaerőpiaci szabályozást	1%	3%